

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Høringssvar til ny opplæringslov

Innhold

Innledning	2
Endring av navn på grunnskolen for voksne	2
Om begrepet "Førebuande opplæring"	2
Opplæringens kvalitet	3
Forholdet mellom navnet på skoleslag og lov og avtaleverk	3
§ 18-1 Formålet med opplæringa for voksne	4
§ 18-2 Rett til opplæring på grunnskolens nivå.	4
§ 19-1 Egne læreplaner for voksne	5
Fraværsgrense	5
Behov for fraværsgrense	6
Bestått nivå	6
Forsøkslæreplanene	7
Nedslående resultater i klasser på ungdomsskolens nivå	7
Årsaksforklaring til svake resultater	7
Behov for krav til bestått nivå	8
§ 19-2 Organisering av opplæring for voksne	8
§ 20-3 Lokale regler	9
Voksne elevers manglende rett til kontaktlærer	9
Studieforbund og fjernundervisning	10
Samfunnsøkonomisk perspektiv på kontaktlærerrollen	11
Å forholde seg til en kontaktlærer er forberedelse til arbeidslivet	11
Ungdommer er også en del av voksenopplæringen	12
Hva innebærer det å være voksen?	12
Retten til spesialundervisning	13
§ 19-5 i forbindelse med intensiv opplæring for voksne	13
§ 19-6 Tilrettelagt opplæring for voksne	14
§ 21-1 Skyss	14
Kilder	15

Innledning

Ny opplæringslov er på trappene og i den anledning har Asker voksenopplæring noen kommentarer. I opplæringslovens formålsparagraf ligger grunnlaget for all opplæring og her ser vi at “Elevane [...] skal utvikle kunnskap, dugleik og haldningar som gjer at dei kan meistre livet sitt og delta i arbeid og fellesskap i samfunnet.” Dette er selve kjernen i voksenopplæring. Samtidig ser vi at det i 2020 ifølge SSB var 25 330 mennesker i Norge som ikke har fullført grunnskole. Dette er trolig mennesker som, i større eller mindre grad, står utenfor samfunnet. Våre kommentarer er basert i vår erfaring med gjeldende lovverk, samt at vi har deltatt i forsøk med nye læreplaner i regi av Kompetanse Norge (nå HK-dir).

I det følgende vil *elever* bli brukt om individer som ikke har fullført utdanning på grunnskolens nivå.

Endring av navn på grunnskolen for voksne

I forslaget til ny opplæringslov er begrepet “førebuande opplæring” brukt for opplæring av voksne på lavere nivå enn videregående opplæring. Her vil vi bemerke flere svakheter ved å innføre dette begrepet.

Om begrepet “Førebuande opplæring”

“Førebuande opplæring” er et vagt begrep, som ikke forteller noe om hvilket nivå eleven får opplæring på. Det er allerede i dag vanskelig for voksenopplæringer, som har opplæring på grunnskolens nivå, å få kommunene til betrakte opplæring av voksne som skole. Dette medfører vansker med organisatorisk plassering i kommunene. Det er mange eksempler på at voksenopplæringer ligger under etaten *helse* i kommunen, men vi har også hørt om voksenopplæringer som ligger under *teknisk etat*. Dersom vi skal ta bort grunnskole fra benevnelsen av den grunnleggende opplæringa av voksne vil det bli enda vanskeligere for kommunene å få riktig plassering av voksenopplæringa i kommunenes hierarki.

Opplæringens kvalitet

For det første er det viktig for kvaliteten på dette opplæringstilbudet for voksne at alle instanser skjønner at det er opplæring på grunnskolens nivå. Dersom man tar bort “grunnskole” i navnet, er det en risiko for at kommunepolitikere mister fokuset på formålet med denne delen av opplæringa; nemlig at eleven skal danne grunnleggende ferdigheter innen lesing, skriving og regning, samt tilegne seg de mest grunnleggende kunnskapene de har behov for, slik at de kan klare seg i samfunnet.

Opplæringa på dette nivået skal gi kompetanse som tilsvarer 10-årig grunnskole og skal sikre at eleven har tilstrekkelig kunnskaper, både språklig og faglig, til å kunne fullføre videregående opplæring. Det vil være enklere å opprettholde et mål om tilsvarende kompetanse, dersom skoleslag på grunnskolens nivå, inkluderer “grunnskole” som en del av navnet. Det er derfor etter vår oppfatning vesentlig for å beholde kvaliteten og nivået på grunnskoleopplæringa for voksne, at man opprettholde navnet. Dersom det er Kunnskapsdepartementets ønske å øke avstanden mellom opplæringen for barn og voksne er det en mulighet å forandre navnet til noe annet som inneholder grunnskole, feks *Modulstrukturert grunnskole*, *Grunnskoleopplæring for voksne* eller *Modulstrukturert opplæring på grunnskolens nivå*.

Forholdet mellom navnet på skoleslag og lov og avtaleverk

Til sist er det verdt å merke seg at begrepet “førebuende voksenopplæring” gjør at avstanden mellom dagens lov og avtaleverk og lærere som er ansatt i voksenopplæringene blir større enn tidligere. Fagforbundene bruker allerede mye verdifull tid i samtaler med arbeidsgiverorganisasjonene, der sistnevnte søker å forpurre de rettigheter lærere i voksenopplæringen i dag har, til å utøve sin profesjon. På storsamling med Utdanningsforbundet H2021 var et tilfelle oppe til drøfting der den aktuelle voksenopplæringen deltok i forsøk med nye læreplaner FVO. Drøftingen gikk på de juridiske sider knyttet til at arbeidsgiver hadde varslet at arbeidstidsordningen for lærere som er regulert i SFS 2213 ikke gjaldt for denne skolen siden de var “forberedende voksenopplæring” og ikke “grunnskole”. Utdanningsforbundet hadde ingen gode svar, da lovgivningen er knyttet til skoleslag.

Det er betenkelig dersom vi setter en yrkesgruppes rettigheter på spill utelukkende for å være kreative. Samtidig er lærere i voksenopplæringen en marginal gruppe i norsk arbeidsliv. Hva vil skje når arbeidsgiverorganisasjonen i år etter år presser på for å etablere særavtaler for lærere i voksenopplæringen, der leseplikt og antall arbeidsuker ikke er regulert? For å opprettholde god kvalitet også på opplæringen i voksenopplæring må dette skoleslaget behandles likt som resten av grunnskolen og det kreves derfor at voksenopplæringen har en benevnelse som ikke ekskluderer denne gruppen fra lov- og avtaleverk.

Hvis man virkelig ønsker høy kvalitet og motiverte lærere i voksenopplæringen kan man ikke behandle lærerne i voksenopplæringa dårligere enn dem som jobber i andre skoleslag. Heldigvis er det mange lærere i grunnskolen for voksne som allerede har samme tillegg som de andre kontaktlærerne i skolen. Likevel er det verdt å bemerke viktigheten av en felles ordning for kontaktlærer for voksne elever.

§ 18-1 Formålet med opplæringa for voksne

Vi ser at formålsparagrafen i stor grad er i tråd med de forventninger vi har til denne. Imidlertid savner vi en formulering om at opplæringa på grunnskolens nivå skal gi kompetanse som tilsvarer vurdering etter grunnskolens 10. trinn.

§ 18-2 Rett til opplæring på grunnskolens nivå.

I § 18-2 er det i andre ledd påpekt at det skal tas hensyn til den voksne synspunkt i forbindelse med om den voksne har rett til opplæring på grunnskolens nivå. Det er klart at man skal være i dialog med deltakeren, men erfaringsmessig viser mange voksne liten selvinnsikt i eget språklig og faglig nivå. Derfor er det vesentlig at det etableres objektive nivåbaserte kartlegginger som legges til grunn for den voksnes rettigheter til opplæring på grunnskolens nivå. Disse kartleggingene må ta hensyn til både språklige og faglige ferdigheter. Det er vesentlig å sikre voksnes opplæringsløp gjennom å etablere at den voksne har bestått språklig og faglig nivå før vedkommende går videre til neste nivå i opplæringen. Dette vil sikre at vi i fremtiden ikke har elever som skal ha opplæring på ungdomsskolens nivå med språknivå på A1, slik vi ser svært mange eksempler på i dag. Slik kan vi i større grad legge et godt

grunnlag for de voksnes muligheter til å fullføre videregående opplæring og bidra til at deltakerne som deltar i opplæringen på grunnskolens nivå for voksne blir samfunnsnyttige borgere.

Noen elever som har rett til videregående opplæring blir gående og vente på et tilbud på videregående og ville i denne perioden dratt nytte av opplæring på grunnskolenivå. Nå kan man i kommunene avvise slike søkere med begrunnelse i at søkeren har rett til videregående opplæring, dette synes vi er uheldig. Et tilbud i grunnskolen i venteperioden ville styrket muligheten til å lykkes på videregående.

§ 19-1 Egne læreplaner for voksne

Som deltakerskole i forsøk med nye læreplaner støtter vi at man vil legge til rette for egne læreplaner i grunnskoleopplæringen. Det er imidlertid essensielt at disse planene har samme faglige nivå som læreplanen i resten av grunnskolen. Det er viktig at utdanningen for voksne holder den samme kvaliteten, slik at vi sikrer av voksenopplæringen ikke utdanner et B-lag, som vil øke integreringsproblemene ytterligere. Vi anbefaler departementet å lytte til skoler som har vært med i utprøvingen av modulstrukturerte læreplaner når man skal sette rammer for organiseringen av opplæringen.

Fraværsgrense

I skole og arbeidsliv har vi alle klart for oss hvilke situasjoner vi kan være borte fra skole, studier eller arbeid. Disse grensene er viktige for samfunnet, for ellers ville det nok vært betydelig mindre oppmøte på jobb og skole i Norge i dag. Skoleelevers fravær er i stor grad regulert av deres foreldre og begrenses i de fleste tilfeller til sykdom. I arbeidslivet legger folketrygdeloven rammene for egenmeldt fravær (Arbeids- og sosialdepartementet, 1997, §§ 8-23-27).

I voksenopplæring har vi ingen grenser for hvor mye fravær en elev kan ha. Dette skyldes kanskje at man tenker at dette er voksne elever som selv forstår at de må delta for å lære. Imidlertid er dette en misforståelse, da det er et fåtall av elevene i vår elevgruppe som selv forstår sitt eget faglige og språklige nivå og langt mindre hva som er forventet for å kunne mestre livet i Norge. Majoriteten i vår elevgruppe ønsker bare å bli ferdige så raskt som mulig, for å kunne gå videre til videregående

opplæring. De har derimot i liten grad forståelse for at det er nødvendig med tilstedeværelse. Derfor er det også normalen her at fraværsprosenten ligger mellom 30 % og 50 %. Fordelingen varierer noe fra trinn til trinn. Følgende fravær er fra en eksempelklasse, men er ikke uvanlig.

Elevtall i prosent	Fravær i prosent
5 % av elevene	0-10 %
15 % av elevene	10-30 %
70 % av elevene	30-50 %
10 % av elevene	50-90 %

Det sier seg selv at faglig kontinuitet er vanskelig å oppnå under slike forhold, halve klassen er der den ene dagen og den andre halvdelen den andre dagen. 70 % av disse elevene opplever aldri hva som skjer med læring dersom de er på skolen hver dag, de opplever slik i liten grad skolefaglig progresjon. Av hensyn til de elevene som møter til undervisning daglig, vil det være urimelig om vi alltid skal legge til rette for dem som ikke var der dagen før eller uka før. Selvsagt skal vi legge til rette for tilpasset opplæring, men vi kan ikke jobbe med 15 ulike deler av pensum i en klasse på 15 elever. Tilpasningen må skje på ulike nivå innenfor den delen av pensum vi jobber med og det skjer også i svært stor utstrekning.

Behov for fraværsgrense

Med bakgrunn i dette er det ønskelig at det innføres en fraværsgrense for opplæring for voksne i lov eller forskrift. Enten etter samme modell som videregående skole, med 10 % fravær eller etter modell fra arbeidslivet, der man kan følge bestemmelsene i folketrygdeloven (Arbeids- og sosialdepartementet, 1997). Dette kravet kunne føres inn under § 18-10.

Bestått nivå

Vår skole er med i forsøk med nye læreplaner for voksne i regi av Kompetanse Norge. Dette har vært svært nyttig for vår skole og læreplanene er i stor grad godt tilpasset våre voksne elever. Oppdraget fra Utdanningsdepartementet, som forsøket

baserer seg på, har som mål at voksne som mangler grunnutdanning så raskt som mulig skal få kompetanse som tilsvarer grunnskolens nivå for 10. trinn.

Forsøkslæreplanene

Forsøkslæreplanene er derfor lagt opp med knappest mulig normert tid. Modul 1 tilsvarer anslagsvis pensum fra 1.-4. trinn og har 5 måneder normert tid. Likeså er modul 2, som tilnærmet tilsvarer 5-7. trinn også 5 måneder. 8.-10. trinn i ordinær ungdomsskole er delt i to moduler modul 3 og modul 4 på henholdsvis 10 måneder per modul. Det er imidlertid fastslått at det er full anledning til å gå ut over normert tid, dersom det er behov for det. Juridisk sett har imidlertid Justisdepartementet uttalt til Kompetanse Norge at vi ikke kan tvinge en elev til å gå en modul om igjen, vi kan bare anbefale eleven.

Nedslående resultater i klasser på ungdomsskolens nivå

Forsøket ble startet høsten 2017 og vi har nå de første avgangsklassene som har gått hele løpet i forsøket. Resultatet er nedslående. Dette kommer ikke av at læreplanene ikke er gode nok, for de er gode og skal enda revideres før de rulles ut for alle voksenopplæringer. Det skyldes heller ikke at lærerne er mindre kompetente enn tidligere.

Årsaksforklaring til svake resultater

Årsaken er å finne i at vi ikke kan kreve at eleven skal ha bestått et språklig og faglig nivå for å kunne gå videre. Tidligere var det vanlig at en elev gikk på norskkurs til eleven hadde bestått språkprøven på A2-nivå før vedkommende fikk plass på ungdomsskole for voksne. Nå er skolene fanget av at vi ikke kan kreve bestått for at eleven skal kunne fortsette til neste nivå.

Et vanlig scenario de siste årene er at en elev starter i modul 1 og har akkurat bestått språkprøven A1. Dette måler hverdagsspråk og i modul 1 skal eleven lære fagspråk på modul 1-nivå og utvikle språket sitt til A2. Imidlertid er det de færreste som klarer å forsere fra A1 til A2 på fem måneder. Mange av elevene har familie med fem barn og kanskje jobb i tillegg. Når skal de øve på gloser og lese bøker?

Siden vi bare kan anbefale eleven å gå modulen om igjen, går eleven i de fleste tilfeller videre til modul 2-nivå med språknivå A1. Det faglige nivået på modul 2 er vanskeligere, men de fleste elevene klarer ennå å holde følge, på tross av at det nå er mange høyfrekvente ord i tekstene som er ukjente for dem. Nivået har imidlertid blitt såpass vanskelig at elevene må bruke all sin kapasitet på å forstå innholdet i teksten, det blir lite rom for å lære språklige trekk eller å ha fokus på ordlæring. Fem måneder går og eleven er ferdige med modul 2. Eleven ligger i de fleste tilfeller ennå på språknivå A1, fordi det faglige nivået har vært så krevende at eleven ikke har hatt tilstrekkelig tid til å utvikle språket. Vi anbefaler nå eleven på det sterkeste å ikke gå videre, men eleven velger likevel å starte i modul 3. Her skal eleven få sine første karakterer. Når man har språknivå A1 er det å skrive en novelle eller en argumenterende tekst ikke innenfor rekkevidde. På modul 3 er språknivået i lærebøkene på B1-nivå og det er nå utenfor elevens proksimale sone, elevens læring går derfor svært sakte. I tillegg er vi nå over på ungdomsskolens nivå og det forventes her at elevene skal utvikle abstrakt tenkning. Fagbegrepene er nå i stor grad abstrakte og mange høy- og mellomfrekvente ord som er vanlig i tekster og dagligspråk er ukjente for elevene på A1-nivå. Vi har slik erfart at vi de siste årene har en stor andel avgangselever som ikke har kommet forbi A1-nivå og som derfor ikke har noen mulighet til å klare å bestå videregående opplæring.

Behov for krav til bestått nivå

Med bakgrunn i dette er det ønskelig med et krav om bestått språklig og faglig nivå i henhold til Kompetanse Norge sine anbefalinger etter endt modul (Nilsen, 2017 s. 26)¹. Dette vil sikre at eleven har grunnlag for å kunne fullføre videregående skole og vil være medvirkende til å forhindre utenforskap. Dette kravet kunne føres inn under § 18-10.

§ 19-2 Organisering av opplæring for voksne

I § 19-2 slås det fast at organisering av opplæring for voksne "skal organiserast som eit særskilt tilbod for vaksne". Det er mange gode grunner for dette, men siden det er

¹ Kompetansemålenes språklige nivå etter endt opplæring i modulen
Modul 4 B2
Modul 3 B1+
Modul 2 A2/B1
Modul 1 A1/A2

færre voksne som tar videregående utdanning enn ungdommer, vil dette medføre at voksne får færre muligheter enn ungdommer til å velge den utdanningen som passer dem. Det er hensiktsmessig at de voksne elevene kan bygge på kunnskaper de har med seg fra hjemlandet sitt. Dersom elevene ikke har mulighet til å velge blant alle studietilbud vil det bli svært begrenset hvilke utdanningstilbud den enkelte kan velge mellom og mange vil ikke kunne bygge på den kunnskapen de har fra tidligere erfaring. Vi mener derfor at det er hensiktsmessig at den voksne kan velge å gå på en ungdomslinje, dersom den ønskede linjen ikke er etablert for voksne.

§ 20-3 Lokale regler

I § 20-3 er det foreslått at fylke og kommune kan gi forskrift om rettigheter og plikter i voksenopplæring. Dette mener vi er uheldig fordi det vil skape større forskjeller i tilbud og dermed kanskje også i kvalitet. Det er fare for at kommuner med presset økonomi vil bortprioritere å ha fokus på god opplæring for denne målgruppen og at de ikke vil ha søkelys på å gi formålstjenlige retter og plikter når dette koster penger. Et eksempel: krav for bestått nivå. I et kortsiktig perspektiv vil det lønne seg å få eleven fort gjennom skoleløpet. I et langsiktig perspektiv vil man få en mer funksjonell medborger hvis eleven består ulike nivå og klarer å fullføre videregående skole. Der er etter vår oppfatning derfor av samfunnsøkonomisk interesse at regelverk for fravær og bestått nivå blir regulert i sentralt gitt lov eller forskrift.

Voksne elevers manglende rett til kontaktlærer

I Høringsnotatet til ny opplæringslov kommer det frem at departementet mener at det ikke er behov for kontaktlærerordning for voksne (Det kongelige kunnskapsdepartement, 2021, s. 451). Det er mange årsaker til at voksne har behov for kontaktlærer og det er i svært mange tilfeller sammenfallende med de behov barn og unge har til kontaktlærer, her er noen av oppgavene som knyttes til

kontaktlærerrollen i voksenopplæringen:

- Være elevens hovedkontaktperson i opplæringen
- Stå i spissen for tett samarbeid med elev, forberede og gjennomføre utviklingssamtaler, delta i tverrfaglige samtaler med flyktningskonsulent, NAV, barnevern/ ettervern
- Tilpasse elevens arbeidsplan/ukeplan/læringsplan i samarbeid med eleven slik at tilpasset opplæring sikres
- Ansvar for å varsle eleven om manglende vurderingsgrunnlag

- behandle permisjonssøknader
- Tilrettelegge for overføringsmøter mellom grupper/nivåer
- Sørge for påmelding til 50 timer samfunnskunnskap og øvrige obligatoriske temaer i samarbeid med flyktningkonsulent/administrasjon
- Ansvar for IOP for norskopplæring (frister og koordinering)
- Ansvar for IOP for elever som henvises til PPT og oppfølging av dette
- Sørge for at det utarbeides en norskplan for opplæring i norsk og samfunnskunnskap
- Sørge for individuell fastsettelse av norskmålet (Integreringslovens kap. 6).
- Dokumentere og kartlegge elevens nivå
- Føre fravær. Deltaker skal gi beskjed samme dag hvis vedkommende er syk/eller har annet fravær. Hvis ikke beskjed, følger kontaktlærer deltaker opp samme dag og formidler informasjon om fravær til flyktningkonsulent/ særkontakt.
- For fravær hos introduksjonsdeltakere gjelder forskrift til Integreringsloven kapittel 3. For fravær i norsk og samfunnskunnskap gjelder kapittel 7.
- Følge opp manglende bøker og utstyr i samarbeid med faglærer.
- Ansvar for videreformidling av behov for oppfølging, kontakt med andre tjenester som PPT, BUP, barnevernet, flyktningetjenesten, migrasjonshelseteamet, fastlege i noen tilfeller og NAV

Et annet moment som fremkommer i Høringsnotatet er at kontaktlærerordningen beskrives som “vanskelig å få til”. Til dette vil vi innvende at det på ingen måte er vanskelig å praktisere en ordning med kontaktlærer for voksne, jf Høringsnotatet s 451, det blir allerede praktisert med stort hell i majoriteten av voksenopplæring i Norge. Høringsnotatet legger til grunn at en av årsakene til at dette er vanskelig, er at opplæringa skal tilpasses den enkeltes behov, men kontaktlærerordningen sikrer derimot tilpasset opplæring. Det er slik mange kontaktlæreropp-gaver i voksenopplæringa. Hvem skal gjøre alle oppgavene, hvis eleven ikke har en kontaktlærer?

Studieforbund og fjernundervisning

Det vises også til at eleven skal kunne bruke fjernundervisning eller bruke studieforbund (Det kongelige kunnskapsdepartement, 2021, s. 451). Til dette er det viktig å bemerke at elever som går i grunnskole i svært få tilfeller, vil kunne gjøre seg nytte av fjernundervisning eller ha tilstrekkelig selvstendighet til å kunne bruke studieforbund.

Elever som har rett til opplæring på grunnskolens nivå er elever som ikke har skolegang, eller har svært lite skolegang, fra hjemlandet sitt. De har ofte alvorlige traumer og mange lider av PST på grunn av opplevelser i hjemlandet og som følge av farlige migrasjonsruter. Bruk av fjernundervisning under koronapandemien har vist oss at fjernundervisning er bra i krisetilfeller, når alternativet er null undervisning, men staten har nylig lansert store støtteordninger til skoler i hele landet fordi elever

ikke har hatt godt nok utbytte av fjernundervisningen under pandemien. Vi har derfor god dokumentasjon på at dette ikke er egnet som undervisningsform for voksne i grunnutdanningen. At bruk av fjernundervisning gjør det problematisk å sikre voksne elever i grunnskole og videregående opplæring kontaktlærer er derfor urimelig.

Fjernundervisning kan være bra for voksne som har høy utdanning fra hjemlandet, som ikke har problemer med å bruke digitale hjelpemidler som er i stand til å planlegge sin egen progresjon og faglige utvikling. For elever som ikke har fullført videregående utdanning har det derimot liten verdi.

Samfunnsøkonomisk perspektiv på kontaktlærerrollen

Det er fra et samfunnsøkonomisk perspektiv ønskelig å ha en tett oppfølging av elever som har migrert fra andre kulturer. De skal gjennomføre en lang dannelsesreise på få år. Vårt samfunnsmandat er å gi disse elevene det beste grunnlaget for et liv der medborgerskap og demokratiets verdier står sentralt. En kontaktlærer vil derfor være vesentlig for å forebygge utenforskap og i verste fall ekstremisme. Dette er selvsagt vesentlig også fra en menneskelig synsvinkel. Kontaktlærerrollen gir læreren noe tid til å hjelpe elevene til å bli best mulig integrert i det norske samfunnet og bidrar slik forebygge utenforskap.

Eleven trenger et bindeledd mellom de ulike instansene. Elever i voksenopplæringen har ofte større og mer komplekse behov enn barn og unge i ordinær grunnskole og videregående skole. Mange voksne elever mangler både foresatte og nettverk, i disse tilfellene blir kontaktlærerrollen viktig for elevens kommunikasjon med ulike etater. Den nye integreringslova legger vekt på det individuelle løpet til den enkelte. Dette forutsetter en løpende dialog mellom skolen og andre kommunale instanser.

Å forholde seg til en kontaktlærer er forberedelse til arbeidslivet

Å ha en kontaktlærer er også med på å forberede elevene til arbeidslivet. Alle arbeidstakerer har et forhold til sin nærmeste leder, relasjonen mellom elev og kontaktlærer kan modellere dette. Kontaktlæreren har en sentral rolle i å gi de voksne elevene råd og veiledning for å mestre livet i Norge jf. livsmestringsperspektivet i integreringslova og i overordna del av læreplanene. Dette er også et viktig perspektiv her.

Når elevene har en kontaktlærer kan man forebygge at en elev faller mellom flere stoler, det er kanskje spesielt viktig for de som sliter litt ekstra, noe det er lett å gjøre når man flytter langt bort hjemmefra eller til og med når man flytter sammen med familien sin, slik vi så resultatet av i Tromsø i 2018. Når man som lærer har et spesielt ansvar for en elev, følger man opp bedre, enn om man ikke har dette ansvaret. Lærere er alltid presset på tid og hvis dette ansvaret plasseres vil det være tilfeldig om eleven får god nok oppfølging.

Ungdommer er også en del av voksenopplæringen

Voksenopplæringa har etter loven opplæring av alle over 16 år som ikke har grunnskoleutdanning. Disse elevene har et særlig behov for kontaktlærer, da de ofte bor alene på hybel eller i kollektiv med andre i samme situasjon (enslige mindreårige asylsøkere). Andre i denne aldersgruppen bor kanskje med en forelder som ikke selv forstår det norske samfunnet og derfor ikke kan gi tilstrekkelig støtte til ungdommen.

Det er jo også merkelig hvis disse ungdommene ikke har denne rettigheten så lenge de går på grunnskole for voksne, fordi de er voksne, men når de kommer til videregående opplæring vil de få denne retten fordi det er behov for det.

Hva innebærer det å være voksen?

Det er lett å tenke at elever i voksenopplæringen er voksne mennesker som må klare seg selv, men i virkeligheten er deltagere som havner i voksenopplæringen, mennesker som trenger mye støtte fra noen som kjenner samfunnet godt. De har behov for noen som kan hjelpe dem med å tilpasse seg et samfunn, som i mange tilfeller er diametralt forskjellig fra det samfunnet de reiste fra. Svært mange av elevene i voksenopplæringen har faktisk vokst opp uten tilgang til elektrisitet, renovasjon og sanitæranlegg. De hopper over 200 år i utviklingen når de setter foten på norsk jord og det er klart at dette ikke er en enkel prosess. Mentalt er de på mange måter ikke voksne i vår betydning av begrepet. Vi ser en lignende utvikling for denne elevgruppen som for elever i grunnskolen; det første året

Denne personen blir ofte en lærer. Hvis vi ikke gir voksne rett til kontaktlærer vil det alltid være noen lærere som tar på seg kontaktlæreroppagene i sin fritid. Dette har ofte negative ringvirkninger i form av utbrente lærere, som til sist blir sykemeldte.

Når retten til kontaktlærer ikke er lovfesta, vil vi få et forskjells-Norge, i noen kommuner får elevene kontaktlærer, i andre kommuner ikke. Det er uheldig at denne retten avhenger av lokale forhandlinger og kommuners økonomi.

Retten til spesialundervisning

Retten til spesialundervisning for å utvikle og vedlikeholde grunnleggende ferdigheter ikke foreslås videreført (Det kongelige kunnskapsdepartement, 2021, s. 419).

Dersom utvalget med denne formuleringen også tar med voksne som har behov for fornyet opplæring grunnet ervervet sykdom og/eller skade, mener vi at det er dramatisk for den gruppen voksne som trenger relæring av grunnleggende kommunikasjonsferdigheter.

Opplæringsloven bør fortsatt sikre denne gruppen en juridisk rett til et undervisningstilbud for å kunne delta i samfunnet igjen etter ervervet skade, på best mulig måte. Vi snakker om grunnleggende ferdigheter innenfor språklige modaliteter. Her mener vi at lovverket bør sikre at kommunene må ha et tilbud, og at opplæringsloven fortsatt bør være den primære loven der dette reguleres. Vi er enige i departementets forslag om at “voksne har rett til grunnskoleopplæring dersom de trenger fornyet opplæring på grunn av skade eller sykdom” (Det kongelige kunnskapsdepartement, 2021, s. 426).

§ 19-5 i forbindelse med intensiv opplæring for voksne

Etter § 11-2 får barn i 1.-4. trinn rett til intensiv lese, skrive og regneopplæring dersom det er behov for det, det samme får elever i videregående opplæring etter § 11-3. Denne retten bør også gjelde voksne i grunnskoleopplæringen for å sikre at elever ikke faller av lasset. I § 19-5 a) bør henvisningen til § 11-2 være inkludert da dette vil sikre voksne elever rett til intensiv opplæring mens de ennå er på lavere nivå i den språklige og faglige opplæringa. § 11-2 bør derfor også omformuleres slik at det inkluderer elever som har opplæring på grunnskolens nivå opp til 4. trinn “som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving eller rekning” (Det kongelige kunnskapsdepartement, 2021, §11-2 og § 19-5). Denne rettigheten kan føres inn i § 19-5 a (Kunnskapsdepartementet, 2021).

§ 19-6 Tilrettelagt opplæring for voksne

I § 19-6 sikres retten til opplæring for voksne elever som har særlige behov. Sett fra et språklæringsperspektiv vil det være vanskelig å tilegne seg et andrespråk som voksen, dersom en ikke kan lese og skrive på sitt eget språk. Denne paragrafen bør derfor også sikre voksnes rett til å lære å lese og skrive på sitt eget språk, dersom de ankommer Norge som analfabeter. Dette vil gjøre dem til mer effektive språkinnlærere når de skal lære norsk og de vil i større grad være i stand til å hjelpe egne barn med språklige spørsmål.

§ 21-1 Skyss

Vi reagerer på at det er forventet at elever i videregående og voksenopplæring skal gå seks kilometer til og fra opplæringsstedet. I følge Google maps vil dette ta 1 time og 12 minutter. Det er neppe noen andre borgere i Norge som prioriterer å bruke 2,5 time daglig på å gå til arbeidet sitt og dette synes å være en urimelig belastning. Mange av elevene i voksenopplæringen har i tillegg mange barn i skole og barnehage som skal ivaretas, i tillegg til at de ofte jobber. I ytterste konsekvens kan dette bli medvirkende årsak til å ikke ta utdanning.

Det vil etter vår mening være hensiktsmessig å bruke 4-kilometersgrensen (48 minutter en vei) også for elever i videregående og voksenopplæring.

Kilder

- Arbeids- og sosialdepartementet. (1997, mai 01). *Lov om folketrygd (folketrygdloven)*. Lovdata. Retrieved desember 20, 2021, from <https://lovdata.no/lov/1997-02-28-19>
- Det kongelige kunnskapsdepartement. (2021). *Høringsnotat: Forslag til ny opplæringslov og endringer i friskoleloven*. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/e069262e09fa47d2b8ef4ddb3d971d9e/horingsnotat-forslag-til-ny-opplaringslov-og-endringer-i-friskolelove.pdf>
- Kunnskapsdepartementet. (2012, september 01). *Forskrift om læreplan i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere*. Lovdata. Retrieved desember 20, 2021, from <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2012-04-19-358?q=norsk%20og%20samfunnskunnskap>
- Kunnskapsdepartementet. (2021, august 26.). *Forslag til ny opplæringslov* [Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa]. regjeringen.no. Retrieved 12 20, 2021, from <https://www.regjeringen.no/contentassets/e069262e09fa47d2b8ef4ddb3d971d9e/vedlegg-til-horingsnotat-lovforslaget-ny-opplaringslov-og-endringer-i-friskoleloven-pdf.pdf>
- Nilsen, Y. Z. (2017, september 29). *Kompetanseløftet Forberedende voksenopplæring Modulstrukturerte læreplaner - PDF Gratis nedlasting*. DocPlayer.me. Retrieved desember 20, 2021, from <https://docplayer.me/66249989-Kompetanseloftet-forberedende-voksenopplæring-modulstrukturerte-laereplaner.html>
- SSB. (2021, juni 18). *Befolkningens utdanningsnivå*. Statistisk sentralbyrå. Retrieved desember 20, 2021, from <https://www.ssb.no/utdanning/utdanningsniva/statistikk/befolkningens-utdanningsniva>
- Utdanningsdirektoratet. (n.d.). *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnsopplæringen*. Udir. Retrieved desember 20, 2021, from <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/?lang=nob>